

U s t a w a

z dnia 23 marca 1922 r.

o uzdrowiskach.

Art. 1. Zgodnie z art. 2 punkt 6 zasadniczej ustawy sanitarnej nadzór nad sprawami, dotyczącymi uzdrowisk w Państwie, i zarząd uzdrowiskami państwowymi wykonywa Minister Zdrowia Publicznego; dla spraw, związanych z wykonywaniem nadzoru nad uzdrowiskami, przedewszystkiem w wypadkach, przewidzianych niniejszą ustawą, Minister Zdrowia Publicznego powoła jako organ doradczy Państwową Radę do Spraw Uzdrowisk; skład oraz zakres działania Państwowej Rady do Spraw Uzdrowisk określi Minister Zdrowia Publicznego w oddzielnem rozporządzeniu.

Art. 2. Za uzdrowiska uważać należy:

- 1) miejscowości, posiadające cieplice, lub źródła lecznicze (źródła, studnie lub otwory wiertnicze o wodzie, zawierającej mineralne, gazowe lub inne składniki, względnie wykazującej specjalne działania, co nadaje jej własności i zastosowanie lecznicze), czyli t. zw. zdrojowiska;
- 2) stacje klimatyczne;
- 3) kąpieliska morskie.

Uzdrowiska państwowe oraz uzdrowisko Zakopane i zakłady zdrojowe w Inowrocławiu otrzymują charakter użyteczności publicznej z dniem wejścia w życie ustawy niniejszej.

Art. 3. Uzdrowiska mogą być uznane za posiadające charakter użyteczności publicznej. Uznanie uzdrowiska za posiadające charakter użyteczności publicznej odbywa się niezależnie od tego, skąd wyjdzie inicjatywa w tej sprawie, w drodze rozporządzenia Rady Ministrów na wniosek Ministra Zdrowia Publicznego po zasięgnięciu przez tegoż opinii Państwowej Rady do Spraw Uzdrowisk; rozporządzenie Rady Ministrów winno być opublikowane w dzienniku urzędowym.

Pierwszy spis uzdrowisk, posiadających charakter użyteczności publicznej, Rada Ministrów na wniosek Ministra Zdrowia Publicznego ogłosi najdalej w ciągu

roku od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy; uzdrowiskom, umieszczonym w pierwszym spisie uzdrowisk, a nie czyniącym zadość wszystkim wymaganiom art. 5 niniejszej ustawy, Minister Zdrowia Publicznego władny będzie wyznaczyć odnośne terminy prekluzyjne pod grozą zastosowania art. 9 niniejszej ustawy.

Art. 4. Uzdrowisko może być uznane za posiadające charakter użyteczności publicznej, jeżeli:

- 1) posiada źródła o stwierdzonych własnościach leczniczych, lub też wyjątkowe warunki klimatyczne, względnie kąpielowe;
- 2) źródła lecznicze mają zapewniony dostateczny dopływ wody leczniczej o stałym naturalnym składzie chemicznym, a mogą być zabezpieczone od zepsucia i zużytkowane za pomocą odpowiednich urządzeń technicznych;
- 3) znajduje się w miejscowości, w której niema poważnych przeszkód do zabezpieczenia nieodzownych warunków sanitarnych, i posiada konieczne urządzenia zdrowotne i lecznicze.

Art. 5. Do koniecznych urządzeń zdrowotnych każdego uzdrowiska zalicza się:

- a) urządzenia, zabezpieczające dostateczne zaopatrzenie w dobrą wodę do picia;
- b) urządzenia, należycie usuwające wody ściekowe i odpadki;
- c) pomieszczenia izolacyjne dla dotkniętych chorobami zakaźnymi oraz dla obsługującej ich służby pielęgnarskiej;
- d) urządzenia do odkażania;
- e) dom przedpogrzebowy.

Art. 6. Osoby fizyczne i prawne, pragnące, aby uzdrowisko uznane zostało za posiadające charakter użyteczności publicznej, winny złożyć do Ministerstwa Zdrowia Publicznego podanie z wykazaniem danych, wyliczonych w art. 4, oraz stanu i charakteru urządzeń zdrowotnych, przewidzianych w art. 5; o ile Minister Zdrowia Publicznego po wysłuchaniu opinii Państwowej Rady do Spraw Uzdrowisk nie odmawia złożonemu podaniu poparcia, skierowuje je do Rady Ministrów z wnioskiem o uznanie uzdrowiska za posiadające charakter użyteczności publicznej.

Art. 7. Uzdrowiska, uznane za posiadające charakter użyteczności publicznej, korzystają ze specjalnej opieki ze strony Państwa; podczas pokoju uzdrowiska te w okresach ogłoszonych urzędowo zgodnie z ich statutem sezonów kuracyjnych wolne są od powinności kwaterunkowych i rekwizycji wojskowych.

Art. 8. Uzdrowiskom, uznanym za posiadające charakter użyteczności publicznej, przy wprowadzaniu przez nie urządzeń zdrowotnych, wskazanych w art. 5, służy prawo korzystania z odpowiedniej pomocy ze strony Skarbu Państwa; zasady, na jakich pomoc ta udzielana będzie, w każdym poszczególnym wypadku ustali Minister Zdrowia Publicznego w porozumieniu z Ministrem Skarbu i Ministrem Robót Publicznych.

Art. 9. Rozporządzenie Rady Ministrów, nadające uzdrowisku charakter użyteczności publicznej, może zawierać zastrzeżenie, warunkujące odjęcie tego charakteru w drodze rozporządzenia Ministra Zdrowia Publicznego; o ile to zastrzeżenie nie jest przewidziane, a uzdrowisko wskutek utraty warunków, przewidzianych w art. 4 i 5, traci charakter użyteczności publicznej, zmiana ta następuje w sposób, w jaki mu przyznano ten charakter; Ministrowi Zdrowia Publicznego służy jednak w tym wypadku prawo, do czasu wydania odnośnego rozporządzenia Rady Ministrów, zawieszenia wszelkich świadczeń rządowych, z których korzystało uzdrowisko.

Art. 10. Uzdrowisko, któremu przyznano charakter użyteczności publicznej, winno mieć:

- a) własny statut,
- b) plan zabudowania (regulacyjny).

Statut uzdrowiska, po zasięgnięciu opinii Państwowej Rady do Spraw Uzdrowisk, wydaje Minister Zdrowia Publicznego w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami i ogłasza go w dzienniku urzędowym; statut oznacza:

- a) granice uzdrowiska;
- b) granice okręgów ochronnych: sanitarnego, względnie i górniczego;
- c) organizację komisji uzdrowiskowej, zarządzającej sprawami uzdrowiska (zdrojowej, klimatycznej, kąpielowej).

Plan zabudowania sporządza właściwa komisja uzdrowiskowa; plan ten winien objąć program regulacji istniejącego stanu miejscowości, sprawy rozbudowy i upiększenia uzdrowiska; plan zabudowania zatwierdza Minister Robót Publicznych w porozumieniu z Ministrem Zdrowia Publicznego oraz z zainteresowanymi ministrami.

Wznoszenie lub przekształcanie budowli i urządzeń w uzdrowisku może być dokonane jedynie zgodnie z zatwierdzonym planem zabudowania.

Art. 11. Określenie granic obszaru uzdrowiska, mającego charakter użyteczności publicznej, winno być dokonane w ten sposób, ażeby o ile możności pokrywały się one z granicami związku komunalnego (gminy, gromady), w obrębie którego znajduje się uzdrowisko.

Gdy obszar uzdrowiska leży w granicach kilku związków komunalnych i z tego powodu określenie granic w myśl ustępu pierwszego jest niemożliwe, na wniosek Ministra Zdrowia Publicznego Minister

Spraw Wewnętrznych może przeprowadzić utworzenie z tego obszaru oddzielnego związku komunalnego.

Utworzenie oddzielnego związku komunalnego w tejże drodze postępowania może nastąpić również wtedy, gdy obszar uzdrowiska, choć jest położony w granicach jednego związku komunalnego, ze względów wyjątkowych wymagać będzie wyodrębnienia w oddzielny związek komunalny.

Art. 12. Granice okręgu ochrony sanitarnej uzdrowiska, posiadającego charakter użyteczności publicznej, ustala Minister Zdrowia Publicznego w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych, a w razie potrzeby z innymi właściwymi ministrami, po wysłuchaniu opinii Państwowej Rady do spraw uzdrowisk, na wniosek komisji, specjalnie w tym celu delegowanej przez władze administracyjne drugiej instancji.

Komisja składać się będzie:

- a) z przedstawiciela władzy administracyjnej drugiej instancji;
- b) lekarza powiatowego;
- c) lekarza miejscowego;
- d) przedstawiciela komisji uzdrowiskowej, a w braku tejże—naczelnika zainteresowanej gminy;
- e) w razie potrzeby przedstawiciela władzy górniczej.

Komisja ma prawo powoływania rzeczoznawców. Granice okręgu ochrony sanitarnej uzdrowiska, posiadającego charakter użyteczności publicznej, w zasadzie obejmują:

- a) obszar w granicach terytorjalnych danego uzdrowiska;
- b) sąsiednie tereny, objęte planem regulacyjnym i rozbudowy uzdrowiska;
- c) tereny, na których znajdują się źródła, które zaopatrują uzdrowisko w wodę do picia, względnie źródła lecznicze.

Art. 13. W obrębie granic okręgu ochrony sanitarnej uzdrowiska, posiadającego charakter użyteczności publicznej, bez uprzedniego zezwolenia władz w drodze, przewidzianej niniejszą ustawą, nie wolno prowadzić żadnych robót, które mogą wyrządzić szkodliwy wpływ na sanitarne warunki uzdrowisk, a w szczególności:

- a) wznosić nowych budowli;
- b) otwierać fabryk i zakładów przemysłowych, a także przedsiębiorstw handlowych i komunikacyjnych;
- c) urządzać kanalizacji, wodociągów, studni, dołów i t. p.;
- d) dokonywać wycięcia lasów.

Art. 14. Dla uzdrowiska, mającego charakter użyteczności publicznej, a posiadającego źródła lecznicze (zdrojowiska) utworzony będzie okrąg ochrony górniczej źródeł mineralnych, przy czym zależnie od miejscowych warunków wyznaczony będzie bądź jeden okrąg dla szeregu sąsiadujących ze sobą źródeł, bądź kilka okręgów dla każdego źródła oddzielnie.

Okrąg ochrony górniczej tworzy się w celu zabezpieczenia źródeł przed ujemnymi zmianami:

- a) w wydajności tychże,
- b) w wysokości wzniesienia się zwierciadła wody,
- c) w biegu ich dopływów,

d) czystości.

e) w składzie chemicznym lub fizykalnych właściwościach wody, w tem i jej radioaktywności.

Pozatem z urzędu, lub na żądanie czynników zainteresowanych mogą być utworzone w tymże celu także okręgi ochrony górniczej i dla każdej innej miejscowości w Państwie, posiadającej źródła mineralne o właściwościach leczniczych.

Oznaczenie granic okręgu ochrony górniczej należy do Ministra Przemysłu i Handlu w porozumieniu z Ministrem Zdrowia Publicznego po zbadaniu terenu źródeł mineralnych przez Państwowy Instytut Geologiczny, a w razie potrzeby także przez specjalnych rzeczoznawców, na zasadzie opinii specjalnej komisji, powołanej przez właściwą władzę górniczą drugiej instancji.

Art. 15. W granicach okręgu ochrony górniczej niewolno prowadzić żadnych robót, mogących wywołać ujemne zmiany, przewidziane w art. 14, tak górniczych, jak i tych ziemnych, które nie podlegają przepisom ochrony sanitarnej.

Spis robót górniczych i ziemnych, które w każdym czasie mogą być wykonywane bez uprzedniego zezwolenia właściwych władz, ustala Minister Przemysłu i Handlu na wniosek przewidzianej w art. 16 specjalnej komisji do ustalenia granic okręgu ochrony górniczej.

Art. 16. W skład komisji, powołanej do ustalenia granic okręgu ochrony górniczej, wchodzi przedstawiciele władz drugiej instancji, a mianowicie:

- a) przedstawiciel właściwego urzędu górniczego,
- b) " " " " zdrowia,
- c) " " " " administracyjnego.

Komisja może powołać do swego grona rzeczoznawców.

Przed przedstawieniem ostatecznego wniosku Ministrowi Przemysłu i Handlu komisja ogłosi swe projekty w dzienniku urzędowym, wyznaczając termin 30 dniowy do składania zażaleń.

Zatwierdzone projekty komisji do ustalenia granic okręgu ochrony górniczej oraz spisu robót, przewidzianych w art. 15, Minister Przemysłu i Handlu przesyła Ministrowi Zdrowia Publicznego, który ogłasza je w dzienniku urzędowym.

Jakiegokolwiek zmiany tak samych granic okręgu ochrony górniczej, jak i spisu robót, przewidzianych w art. 15, na wniosek właściwych władz górniczych, względnie ciał samorządowych lub stron zainteresowanych, mogą być dokonane jedynie przez Ministra Przemysłu i Handlu w porozumieniu z Ministrem Zdrowia Publicznego.

Art. 17. Granice okręgów ochrony górniczej i sanitarnej urzędowo oznaczone być winny na planie sytuacyjnym uzdrowiska; plan taki wykonany zostanie według skali przynajmniej 1 : 10.000. Pozatem na planie uwidocznione być winno dokładne położenie każdego źródła chronionego.

Art. 18. Wydatki, połączone z wyznaczeniem granic okręgów ochrony górniczej i sanitarnej, ponosi Skarb Państwa.

Wnoszący zażalenie na opinie władzy państwowej ponoszą jednak koszty wywołanego zażaleniem

postępowania, jeżeli zażalenie okaże się nieuzasadnionem.

Koszty zmiany istniejących granic okręgów ochrony górniczej i sanitarnej pokrywa interesowany, wnoszący o zmianę.

Art. 19. Bez przychylniej opinii właściwej Komisji Uzdrowiskowej (zdrowej, klimatycznej, kąpielowej) kompetentne władze państwowe nie mogą udzielać nikomu pozwolenia na prowadzenie robót, wskazanych w art. 13 i 15, jak również pozwolenia na otwarcie jakiegokolwiek z przedsiębiorstw i zakładów, wymienionych w tychże artykułach.

Przeciwko nieprzychylnemu orzeczeniu komisji uzdrowiskowej stronie służy odwołanie do właściwego urzęgu władz administracyjnych drugiej instancji w ciągu dni 14, a w ostatecznej instancji w ciągu dni 30 do Ministra Zdrowia Publicznego.

Art. 20. W ciągu roku od daty przyznania uzdrowisku charakteru użyteczności publicznej winny być ustanowione miejscowe przepisy budowlane, normujące warunki i zasady wznoszenia, przebudowy i urządzenia budynków i zakładów użyteczności publicznej w obrębie tegoż, przy równoczesnym uwzględnieniu przepisów drogowych oraz przepisów co do przymusu korzystania z urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych. Przepisy te uzyskują moc obowiązującą po zatwierdzeniu ich przez Ministra Robót Publicznych w porozumieniu z Ministrem Zdrowia Publicznego, którzy poza tem mogą wydać dla uzdrowiska dodatkowe specjalne przepisy budowlane.

Art. 21. Po upływie dni 30 od daty ogłoszenia rozporządzenia Rady Ministrów o uznaniu uzdrowiska za posiadające charakter użyteczności publicznej właściwe władze administracyjne, względnie górnicze, winny do czasu ustalenia i ogłoszenia granic okręgów ochrony górniczej i sanitarnej, nie dłużej jednak niż na przeciąg 6 miesięcy:

- a) wstrzymać wydawanie wszelkich zezwoleń na roboty, przewidziane w art. 13 i 15 niniejszej ustawy;
- b) wstrzymać rozpoczęcie tychże robót pomimo uprzedniego wydania zezwolenia na ich prowadzenie.

Pozatem władze te mogą wstrzymać prowadzenie tych rozpoczętych już na zasadzie otrzymanego uprzednio zezwolenia robót, które uznane zostaną za szkodliwe, a za przerwanie których bądź Skarb Państwa w myśl art. 27, bądź strona zainteresowana za jej zgodą obowiązana będzie wypłacić odnośne odszkodowanie.

Pozatem właściwe władze administracyjne winny zarządzić, ażeby najdalej w ciągu 3 miesięcy od daty ogłoszenia rozporządzenia Rady Ministrów o uznaniu uzdrowiska za posiadające charakter użyteczności publicznej komisje, przewidziane dla opracowania wniosku w sprawie granic ochrony sanitarnej i górniczej, przedstawiły je do zatwierdzenia właściwym ministrom.

Art. 22. Pozwolenia na wszelkie roboty w uzdrowiskach, uznanych za posiadające charakter użyteczności publicznej, dla których oznaczono granice ochrony górniczej i sanitarnej, winny zawierać zastrzeżenie, iż w razie przeprowadzenia robót w spo-

sób, niezgodny z ogłoszonymi przepisami lub zagrażający źródłom pod względem wydajności i składu wód mineralnych, lub całemu uzdrowisku pod względem sanitarnym, władze administracyjne drugiej instancji bądź z własnej inicjatywy, bądź z inicjatywy władzy górniczej, bądź komisji uzdrowiskowej mogą roboty te wstrzymać i dalszego wykonywania zabronić bez odszkodowania; przeciwko tej decyzji osoby lub instytucje poszkodowane mają prawo wnieść w ciągu dni 30 od chwili otrzymania decyzji zażalenie do tego Ministerstwa, które zezwolenie wydało; w razie uwzględnienia sprzeciwu poszkodowanym należy się odszkodowanie ze Skarbu Państwa.

Art. 23. Pozwolenie na wykonanie urządzeń, wymienionych w art. 5 punkt a i b, na roboty około ujęcia zdrojów, na budowę wszelkich zakładów leczniczych, lub przeznaczonych do użytku publicznego, wydają władze administracyjne drugiej instancji, po rozpatrzeniu i zatwierdzeniu przedłożonych przez zainteresowaną stronę ściśle opracowanych projektów.

Zatwierdzenie projektów tych urządzeń ze strony władz administracyjnych drugiej instancji nastąpić winno najdalej w ciągu dni 90, o ile uzyskano przychylną opinię miejscowej komisji uzdrowiskowej.

Art. 24. Dla celów, przewidzianych w art. 23, jak również na założenie niezbędnych ogrodów publicznych, na żądanie stron zainteresowanych, poparte przychylną opinią miejscowej komisji uzdrowiskowej, władze administracyjne drugiej instancji mogą przeprowadzić wywłaszczenie odnośnych niezbędnych terenów za odszkodowaniem na podstawie obowiązujących przepisów prawnych.

Koszty przeprowadzenia wywłaszczenia oraz odszkodowanie pokrywa strona.

Art. 25. Winni przekroczenia przepisów art. 13 i 15 oraz niezastosowania się do zarządzeń, wydanych na podstawie art. 21 niniejszej ustawy, ulegną w drodze administracyjnej karze aresztu do 6 tygodni i grzywnie do 50.000 mk., lub jednej z tych kar.

Grzywna zamieniona będzie, na wypadek niemożności ściągnięcia, na areszt według słusznego uznania władzy orzekającej, jednak nie ponad 6 tygodni.

Aż do wydania szczegółowych w tym względzie przepisów od orzeczeń karnych władz administracyjnych, zapadłych w drugiej instancji, można odwołać się w ciągu dni 7 do miejscowego właściwego sądu okręgowego, który rozstrzyga prawomocnie przy odpowiednim zastosowaniu przepisów o odwołaniu się od wyroków sądu pokoju (powiatowego).

Sąd nie może jednak uchylić orzeczenia władzy administracyjnej z przekazaniem sprawy do ponownego rozpatrzenia i zawyrokovania.

Odwołanie się do sądu nie wstrzymuje wykonania kary z wyjątkiem kary pozbawienia wolności.

W b. dzielnicy pruskiej stosuje się art. 10 ustawy z dnia 23 czerwca 1921 roku (Dz. U. R. P. № 75 poz. 511).

O wykonanie kary pozbawienia wolności zwrócić się należy do sędziego pokoju (powiatowego) miejsca pobytu skazanego i w tym celu należy sędziemu przelać akta sprawy.

Art. 26. Minister Zdrowia Publicznego, po porozumieniu się z właściwymi władzami oraz wysłuchaniu opinii Państwowej Rady do Spraw Uzdrowisk, wyda w drodze rozporządzenia szczegółowe przepisy, które, mając na celu ochronę źródeł i zakładów kąpielowych oraz zabezpieczenie uzdrowiska pod względem sanitarnym, winny być przestrzegane w obrębie okręgów sanitarnych.

Art. 27. Jeżeli w celach ochrony górniczej lub sanitarnej uzdrowiska, posiadającego charakter użyteczności publicznej, okaże się koniecznym zniesienie istniejących lub wznoszonych budynków, zamknięcie fabryki, lub przedsiębiorstwa, uznanych za bezwzględnie szkodliwe, lub zastosowanie innych środków, pociągających za sobą straty i istotne ograniczenia praw osób prywatnych, to wprowadzenie w życie tego rodzaju zarządzeń może nastąpić w drodze wywłaszczenia na podstawie obowiązujących przepisów prawnych, względnie wypłacenia za zgodą strony poszkodowanej odpowiedniego odszkodowania.

Art. 28. Jeżeli właściciel uzdrowiska, uznane go za posiadające charakter użyteczności publicznej, lub mającego wszelkie warunki ku temu, przewidziane w art. 4:

- eksploatuje zdroje lecznicze w sposób dla nich szkodliwy;
- nie korzysta w dostatecznej mierze z wydajności ujętych źródeł, pomimo większego zapotrzebowania, lub nie eksploatuje źródeł leczniczych wcale, pomimo stwierdzenia ich wybitnych własności leczniczych;
- prowadzi gospodarkę niedbałą, wstrzymującą naturalny rozwój uzdrowiska;
- dopuszcza do stanu, zagrażającego warunkom zdrowotnym miejscowości—Minister Zdrowia Publicznego winien wyznaczyć termin najkrócej lat 3, najdłużej lat 5, oraz określić warunki, jakie w tym terminie wypełnione być winny w celu usunięcia braków.

Jeżeli po upływie roku właściciel uzdrowiska nie uczyni nic w celu wypełnienia warunków, określonych przez Ministra Zdrowia Publicznego, lub po upływie ostatecznego terminu nie wypełni wszystkich warunków, Rada Ministrów na wniosek Ministra Zdrowia Publicznego w drodze rozporządzenia może zarządzić wywłaszczenie go w myśl obowiązujących przepisów prawnych, bądź z całego obszaru uzdrowiska, bądź z poszczególnych jego części wraz ze zdrojami na rzecz Skarbu Państwa.

Dotyczyć to również może uzdrowiska, którego właściciel nie wykona w określonym przez Ministra Zdrowia Publicznego terminie najkrócej lat 3, najdłużej lat 5, obowiązków, przewidzianych w art. 5 niniejszej ustawy.

W rozporządzeniu o wywłaszczeniu Rada Ministrów na wniosek Ministra Zdrowia Publicznego ustali zasady dalszego zarządzania wywłączonym uzdrowiskiem; Rada Ministrów może zarządzić oddanie wywłączonego uzdrowiska bądź w długoletnią dzierżawę pod warunkiem wykonania ustalonych

z góry inwestycji, bądź odstąpić prawo własności osobom trzecim, o ile te zwrócą wszystkie wydatki, poniesione w tej sprawie przez Skarb, Państwa.

Art. 29. W każdym uzdrowisku, uznanem za posiadające charakter użyteczności publicznej, jako organ zarządzający jego sprawami na obszarach okręgu ochrony sanitarnej, powołana zostanie komisja uzdrowiskowa: w zdrojowiskach — zdrojowa, w kąpieliskach morskich — kąpielowa, w innych uzdrowiskach — klimatyczna.

Poza uprawnieniami, przewidzianymi w art. 34 niniejszej ustawy, komisja uzdrowiskowa w granicach zatwierdzonego statutu może mieć również dodatkowo poruczony zakres działania w zastępstwie organów administracji gminnej, lub państwowej.

Na komisję uzdrowiskową przechodzi sprawowanie policji zdrowia i budowlanej, jak również w ciągu sezonów kuracyjnych prawo korzystania z pomocy państwowej policji bezpieczeństwa w granicach uprawnień, przyznanych gminom miejskim.

Jeżeli obszar uzdrowiska leży na terenie gminy miejskiej oraz w gminach, stanowiących uzdrowiska morskie, Minister Zdrowia Publicznego może poruczyć wykonywanie zadań komisji uzdrowiskowej, przewidzianych w art. 34 niniejszej ustawy, bądź w całości, bądź w poszczególnych punktach tego artykułu właściwym organom gminnym, lub związkom tychże gmin pod warunkiem utworzenia przez nie osobnego wydziału z udziałem czynników, przewidzianych w art. 30 punkty 4, 5, 6 i 7, oraz dwóch mianowanych przez Ministra Zdrowia Publicznego z pośród stałych mieszkańców danego powiatu. Ilość członków takiego wydziału z ramienia gminy lub związku gmin nie może przewyższać 5; wydział posiada wszelkie kompetencje, przyznane ustawą niniejszą komisjom uzdrowiskowym. Fundusz kuracyjny w uzdrowiskach, gdzie powołany zostanie wydział, winien być zarządzany przez tenże wydział niezależnie od funduszy gminnych.

Art. 30. Skład komisji uzdrowiskowej ostatecznie określa statut uzdrowiska; w zasadzie w skład komisji uzdrowiskowej z głosem decydującym wejść mają prawo:

- 1) dyrektor rządowy, jeżeli uzdrowisko jest własnością Skarbu Państwa, lub właściciel uzdrowiska, lub jego zastępca, względnie pełnomocnik administracyjny, jeżeli uzdrowisko jest własnością prywatną;
- 2) wójt gminy, lub burmistrz miasta, w których obszar wchodzi uzdrowisko częściowo lub w całości; w uzdrowiskach, których granice obejmują części kilku sąsiadujących ze sobą gmin, członkiem komisji jest wójt, lub burmistrz tej gminy, w której okręgu prowadzona jest eksploatacja źródeł, lub której obszar stanowi największą część uzdrowiska, lub wreszcie, jeśli obszary objęte przez uzdrowisko w sąsiadujących ze sobą gminach są pod względem obszaru jednakowe — gminy, w której znajdują się władze uzdrowiska;
- 3) jeden delegat Rady Miejskiej lub gminnej tych gmin, w których wójt, lub burmistrz

wchodzą w skład komisji zgodnie z punktem 2; gmina, która w całości wchodzi w skład obszaru uzdrowiska, o ile liczba jej mieszkańców przekracza 3 tysiące, deleguje dwóch przedstawicieli, o ile przekracza 8 tysięcy — trzech przedstawicieli;

- 4) lekarz urzędujący w uzdrowisku;
- 5) wybierany na lat 3 delegat właścicieli willi oraz przedsiębiorstw wynajmu lokali dla kuracjuszków zakładów leczniczych na obszarze danego uzdrowiska;
- 6) wybierany na 3 lata delegat zrzeszenia lekarzy, którzy wykonywali, lub wykonują praktykę w uzdrowisku, o ile takie zrzeszenie zarejestrowane zostało przez właściwe władze państwowe; o ile takiego zrzeszenia niema — z urzędu wchodzi w skład komisji najstarszy liczbą lat praktyki w uzdrowisku, a w razie równości lat praktyki — najstarszy wiekiem lekarz;
- 7) wybierany na 3 lata delegat zrzeszenia, popierającego rozwój danego uzdrowiska, o ile takie zrzeszenie zarejestrowane zostało przez władze państwowe; w braku takiego zrzeszenia w charakterze delegata powołany będzie przedstawiciel jednego z miejscowych towarzystw: turystycznego lub krajoznawczego, względnie miejscowych oddziałów towarzystw o tym zakresie działania, a działających na całym terenie Państwa; w razie istnienia kilku pokrewnych zrzeszeń przedstawiciela delegować będzie zrzeszenie, posiadające największą liczbę członków.

Pozatem w obradach komisji uzdrowiskowej, względnie specjalnego wydziału, powołanego w myśl art. 29 niniejszej ustawy, mają prawo brać udział z głosem doradczym:

- a) stały, lub w poszczególnym wypadku delegowany przedstawiciel starostwa;
- b) lekarz powiatowy;
- c) w razie stwierdzonej przez właściwe władze administracyjne specjalnej ze względu na interes publiczny potrzeby delegowana przez nie rządowa siła techniczna;
- d) stali lub do specjalnych spraw powołani przez komisję zwykłą większością głosów rzeczoznawcy.

Uchwały komisji są ważne, o ile powzięte zostały w obecności przynajmniej połowy członków, posiadających prawo głosu decydującego; o terminie i porządku dziennym każdego posiedzenia, na którym mają być powzięte uchwały, komisja przynajmniej na 3 dni przedtem winna zawiadomić starostę, lub za jego zgodą jego stałego zastępcę.

Art. 31. Uchwały komisji uzdrowiskowej w sprawach, przewidzianych w art. 34, punktach 1, 2, 4, 6 i 8, uzyskują natychmiastowo moc obowiązującą, o ile powzięte zostały w obecności delegata starostwa, względnie w sprawach sanitarnych — lekarza powiatowego, a nie nastąpił z ich strony natychmiastowy sprzeciw; w razie ich nieobecności uchwały te stają się obowiązujące, o ile w ciągu dni 7 od dnia zawiadomienia właściwego starosty nie spotkały się one z jego umotywowanym sprzeciwem; w tym ostatnim wypadku komisji służy prawo odwołania do

sób, niezgodny z ogłoszonymi przepisami lub zagrażający źródłom pod względem wydajności i składu wód mineralnych, lub całemu uzdrowisku pod względem sanitarnym, władze administracyjne drugiej instancji bądź z własnej inicjatywy, bądź z inicjatywy władzy górniczej, bądź komisji uzdrowiskowej mogą roboty te wstrzymać i dalszego wykonywania zabronić bez odszkodowania; przeciwko tej decyzji osoby lub instytucje poszkodowane mają prawo wnieść w ciągu dni 30 od chwili otrzymania decyzji zażalenie do tego Ministerstwa, które zezwolenie wydało; w razie uwzględnienia sprzeciwu poszkodowanym należy się odszkodowanie ze Skarbu Państwa.

Art. 23. Pozwolenie na wykonanie urządzeń, wymienionych w art. 5 punkt a i b, na roboty około ujęcia zdrojów, na budowę wszelkich zakładów leczniczych, lub przeznaczonych do użytku publicznego, wydają władze administracyjne drugiej instancji, po rozpatrzeniu i zatwierdzeniu przedłożonych przez zainteresowaną stronę ściśle opracowanych projektów.

Zatwierdzenie projektów tych urządzeń ze strony władz administracyjnych drugiej instancji nastąpić winno najdalej w ciągu dni 90, o ile uzyskano przychylną opinię miejscowej komisji uzdrowiskowej.

Art. 24. Dla celów, przewidzianych w art. 23, jak również na założenie niezbędnych ogrodów publicznych, na żądanie stron zainteresowanych, poparte przychylną opinią miejscowej komisji uzdrowiskowej, władze administracyjne drugiej instancji mogą przeprowadzić wywłaszczenie odnośnych niezbędnych terenów za odszkodowaniem na podstawie obowiązujących przepisów prawnych.

Koszty przeprowadzenia wywłaszczenia oraz odszkodowanie pokrywa strona.

Art. 25. Winni przekroczenia przepisów art. 13 i 15 oraz niezastosowania się do zarządzeń, wydanych na podstawie art. 21 niniejszej ustawy, ulegną w drodze administracyjnej karze aresztu do 6 tygodni i grzywnie do 50.000 mk., lub jednej z tych kar.

Grzywna zamieniona będzie, na wypadek niemożności ściągnięcia, na areszt według słusznego uznania władzy orzekającej, jednak nie ponad 6 tygodni.

Aż do wydania szczegółowych w tym względzie przepisów od orzeczeń karnych władz administracyjnych, zapadłych w drugiej instancji, można odwołać się w ciągu dni 7 do miejscowego właściwego sądu okręgowego, który rozstrzyga prawomocnie przy odpowiednim zastosowaniu przepisów o odwołaniu się od wyroków sądu pokoju (powiatowego).

Sąd nie może jednak uchylić orzeczenia władzy administracyjnej z przekazaniem sprawy do ponownego rozpatrzenia i zawyrokowania.

Odwołanie się do sądu nie wstrzymuje wykonania kary z wyjątkiem kary pozbawienia wolności.

W b. dzielnicy pruskiej stosuje się art. 10 ustawy z dnia 23 czerwca 1921 roku (Dz. U. R. P. № 75 poz. 511).

O wykonanie kary pozbawienia wolności zwrócić się należy do sędziego pokoju (powiatowego) miejsca pobytu skazanego i w tym celu należy sędziemu przestać akta sprawy.

Art. 26. Minister Zdrowia Publicznego, po porozumieniu się z właściwymi władzami oraz wysłuchaniu opinii Państwowej Rady do Spraw Uzdrowisk, wyda w drodze rozporządzenia szczegółowe przepisy, które, mając na celu ochronę źródeł i zakładów kąpielowych oraz zabezpieczenie uzdrowiska pod względem sanitarnym, winny być przestrzegane w obrębie okręgów sanitarnych.

Art. 27. Jeżeli w celach ochrony górniczej lub sanitarnej uzdrowiska, posiadającego charakter użyteczności publicznej, okaże się koniecznym zniesienie istniejących lub wznoszonych budynków, zamknięcie fabryki, lub przedsiębiorstwa, uznanych za bezwzględnie szkodliwe, lub zastosowanie innych środków, pociągających za sobą straty i istotne ograniczenia praw osób prywatnych, to wprowadzenie w życie tego rodzaju zarządzeń może nastąpić w drodze wywłaszczenia na podstawie obowiązujących przepisów prawnych, względnie wypłacenia za zgodą strony poszkodowanej odpowiedniego odszkodowania.

Art. 28. Jeżeli właściciel uzdrowiska, uznanego za posiadające charakter użyteczności publicznej, lub mającego wszelkie warunki ku temu, przewidziane w art. 4:

- a) eksploatuje zdroje lecznicze w sposób dla nich szkodliwy;
- b) nie korzysta w dostatecznej mierze z wydajności ujętych źródeł, pomimo większego zapotrzebowania, lub nie eksploatuje zdrojów leczniczych wcale, pomimo stwierdzenia ich wybitnych własności leczniczych;
- c) prowadzi gospodarkę niedbałą, wstrzymującą naturalny rozwój uzdrowiska;
- d) dopuszcza do stanu, zagrażającego warunkom zdrowotnym miejscowości—Minister Zdrowia Publicznego winien wyznaczyć termin najkrócej lat 3, najdłużej lat 5, oraz określić warunki, jakie w tym terminie wypełnione być winny w celu usunięcia braków.

Jeżeli po upływie roku właściciel uzdrowiska nie uczyni nic w celu wypełnienia warunków, określonych przez Ministra Zdrowia Publicznego, lub po upływie ostatecznego terminu nie wypełni wszystkich warunków, Rada Ministrów na wniosek Ministra Zdrowia Publicznego w drodze rozporządzenia może zarządzić wywłaszczenie go w myśl obowiązujących przepisów prawnych, bądź z całego obszaru uzdrowiska, bądź z poszczególnych jego części wraz ze zdrojami na rzecz Skarbu Państwa.

Dotyczyć to również może uzdrowiska, którego właściciel nie wykona w określonym przez Ministra Zdrowia Publicznego terminie najkrócej lat 3, najdłużej lat 5, obowiązków, przewidzianych w art. 5 niniejszej ustawy.

W rozporządzeniu o wywłaszczeniu Rada Ministrów na wniosek Ministra Zdrowia Publicznego ustali zasady dalszego zarządzania wywłączonym uzdrowiskiem; Rada Ministrów może zarządzić oddanie wywłaszczonego uzdrowiska bądź w długoletnią dzierżawę pod warunkiem wykonania ustalonych

z góry inwestycji, bądź odstąpić prawo własności osobom trzecim, o ile te zwrócą wszystkie wydatki, poniesione w tej sprawie przez Skarb Państwa.

Art. 29. W każdym uzdrowisku, uznanem za posiadające charakter użyteczności publicznej, jako organ zarządzający jego sprawami na obszarach okręgu ochrony sanitarnej, powołana zostanie komisja uzdrowiskowa: w zdrojowiskach — zdrojowa, w kąpieliskach morskich — kąpielowa, w innych uzdrowiskach — klimatyczna.

Poza uprawnieniami, przewidzianymi w art. 34 niniejszej ustawy, komisja uzdrowiskowa w granicach zatwierdzonego statutu może mieć również dodatkowo poruczony zakres działania w zastępstwie organów administracji gminnej, lub państwowej.

Na komisję uzdrowiskową przechodzi sprawowanie policji zdrowia i budowlanej, jak również w ciągu sezonów kuracyjnych prawo korzystania z pomocy państwowej policji bezpieczeństwa w granicach uprawnień, przyznanych gminom miejskim.

Jeżeli obszar uzdrowiska leży na terenie gminy miejskiej oraz w gminach, stanowiących uzdrowiska morskie, Minister Zdrowia Publicznego może poruczyć wykonywanie zadań komisji uzdrowiskowej, przewidzianych w art. 34 niniejszej ustawy, bądź w całości, bądź w poszczególnych punktach tego artykułu właściwym organom gminnym, lub związkom tychże gmin pod warunkiem utworzenia przez nie osobnego wydziału z udziałem czynników, przewidzianych w art. 30 punkty 4, 5, 6 i 7, oraz dwóch mianowanych przez Ministra Zdrowia Publicznego z pośród stałych mieszkańców danego powiatu. Ilość członków takiego wydziału z ramienia gminy lub związku gmin nie może przewyższać 5; wydział posiada wszelkie kompetencje, przyznane ustawą niniejszą komisjom uzdrowiskowym. Fundusz kuracyjny w uzdrowiskach, gdzie powołany zostanie wydział, winien być zarządzany przez tenże wydział niezależnie od funduszy gminnych.

Art. 30. Skład komisji uzdrowiskowej ostatecznie określa statut uzdrowiska; w zasadzie w skład komisji uzdrowiskowej z głosem decydującym wejść mają prawo:

- 1) dyrektor rządowy, jeżeli uzdrowisko jest własnością Skarbu Państwa, lub właściciel uzdrowiska, lub jego zastępca, względnie pełnomocnik administracyjny, jeżeli uzdrowisko jest własnością prywatną;
- 2) wójt gminy, lub burmistrz miasta, w których obszar wchodzi uzdrowisko częściowo lub w całości; w uzdrowiskach, których granice obejmują części kilku sąsiadujących ze sobą gmin, członkiem komisji jest wójt, lub burmistrz tej gminy, w której okręgu prowadzona jest eksploatacja źródeł, lub której obszar stanowi największą część uzdrowiska, lub wreszcie, jeśli obszary objęte przez uzdrowisko w sąsiadujących ze sobą gminach są pod względem obszaru jednakowe — gminy, w której znajdują się władze uzdrowiska;
- 3) jeden delegat Rady Miejskiej lub gminnej tych gmin, w których wójt, lub burmistrz

wchodzi w skład komisji zgodnie z punktem 2; gmina, która w całości wchodzi w skład obszaru uzdrowiska, o ile liczba jej mieszkańców przekracza 3 tysiące, deleguje dwóch przedstawicieli, o ile przekracza 8 tysięcy — trzech przedstawicieli;

- 4) lekarz urzędujący w uzdrowisku;
- 5) wybierany na lat 3 delegat właścicieli willi oraz przedsiębiorstw wynajmu lokali dla kuracjuszy zakładów leczniczych na obszarze danego uzdrowiska;
- 6) wybierany na 3 lata delegat zrzeczenia lekarzy, którzy wykonywali, lub wykonują praktykę w uzdrowisku, o ile takie zrzeczenie zarejestrowane zostało przez właściwe władze państwowe; o ile takiego zrzeczenia niema — z urzędu wchodzi w skład komisji najstarszy liczbą lat praktyki w uzdrowisku, a w razie równości lat praktyki — najstarszy wiekiem lekarz;
- 7) wybierany na 3 lata delegat zrzeczenia, popierającego rozwój danego uzdrowiska, o ile takie zrzeczenie zarejestrowane zostało przez władze państwowe; w braku takiego zrzeczenia w charakterze delegata powołany będzie przedstawiciel jednego z miejscowych towarzystw: turystycznego lub krajoznawczego, względnie miejscowych oddziałów towarzystw o tym zakresie działania, a działających na całym terenie Państwa; w razie istnienia kilku pokrewnych zrzeczeń przedstawiciela delegować będzie zrzeczenie, posiadające największą liczbę członków.

Pozatem w obradach komisji uzdrowiskowej, względnie specjalnego wydziału, powołanego w myśl art. 29 niniejszej ustawy, mają prawo brać udział z głosem doradczym:

- a) stały, lub w poszczególnym wypadku delegowany przedstawiciel starostwa;
- b) lekarz powiatowy;
- c) w razie stwierdzonej przez właściwe władze administracyjne specjalnej ze względu na interes publiczny potrzeby delegowana przez nie rządowa siła techniczna;
- d) stali lub do specjalnych spraw powołani przez komisję zwykłą większością głosów rzeczoznawcy.

Uchwały komisji są ważne, o ile powzięte zostały w obecności przynajmniej połowy członków, posiadających prawo głosu decydującego; o terminie i porządku dziennym każdego posiedzenia, na którym mają być powzięte uchwały, komisja przynajmniej na 3 dni przedtem winna zawiadomić starostę, lub za jego zgodą jego stałego zastępcę.

Art. 31. Uchwały komisji uzdrowiskowej w sprawach, przewidzianych w art. 34, punktach 1, 2, 4, 6 i 8, uzyskują natychmiastowo moc obowiązującą, o ile powzięte zostały w obecności delegata starostwa, względnie w sprawach sanitarnych — lekarza powiatowego, a nie nastąpił z ich strony natychmiastowy sprzeciw; w razie ich nieobecności uchwały te stają się obowiązujące, o ile w ciągu dni 7 od dnia zawiadomienia właściwego starosty nie spotkały się one z jego umotywowanym sprzeciwem; w tym ostatnim wypadku komisji służy prawo odwołania do

władz administracyjnych drugiej instancji, które najdalej w ciągu miesiąca winny wydać decyzję; od decyzji władz drugiej instancji służy prawo odwołania w ciągu dni 30 do Ministra Zdrowia Publicznego.

Art. 32. Komisja wybiera ze swego grona na lat 3 stały wydział wykonawczy (zarząd) z 4 członków, a mianowicie: 1) przewodniczącego, 2) zastępcy przewodniczącego, 3) sekretarza, 4) skarbnika; przewodniczącym i sekretarzem może być jedynie ten członek komisji, który w uzdrowisku ma stałe miejsce zamieszkania.

Przewodniczącego i jego zastępcę zatwierdza naczelnik władzy administracyjnej drugiej instancji; w skład wydziału wykonawczego z głosem doradczym może wchodzić przedstawiciel właściwego starostwa oraz urzędujący lekarz miejscowy.

W uzdrowiskach rządowych z urzędu przewodniczącym komisji i wydziału wykonawczego jest dyrektor rządowy; w innych uzdrowiskach będącym członkiem komisji naczelnik gminy, o ile nie został powołany na przewodniczącego, zostaje z urzędu zastępcą przewodniczącego i członkiem wydziału.

Członkowie komisji uzdrowiskowej i wydziału wykonawczego mogą pobierać z funduszu kuracyjnego odpowiednio stałe odszkodowania pieniężne, względnie otrzymywać pokrycie rzeczywistych swych wydatków, wynikłych z pełnienia obowiązków, do wysokości z góry przewidzianej.

Art. 33. Porządek postępowania (regulamin) dla komisji uzdrowiskowej ogłosi Minister Zdrowia Publicznego w oddzielnym rozporządzeniu; to samo dotyczy porządku postępowania dla wydziału wykonawczego.

Art. 34. Do zakresu działania komisji uzdrowiskowej należy:

- 1) zarządzanie funduszem kuracyjnym, czuwanie nad całością majątku, powstałego z funduszu kuracyjnego, oraz zapomóg, otrzymanych od gmin, lub rządu;
- 2) ustalanie wysokości taks i opłat w uzdrowiskach, z których powstaje fundusz kuracyjny; w uzdrowiskach rządowych taksy i opłaty ustala Minister Zdrowia Publicznego;
- 3) zakładanie szpitali i zakładów humanitarnych, względnie przyjmowanie tychże pod swój zarząd zgodnie z wolą ofiarodawcy, zakładanie i prowadzenie instytucji badawczych (stacji meteorologicznych, geologicznych i t. p. oraz specjalnych urzędów sanitarnych), domy izolacyjne, urządzenia kanalizacyjne, względnie asenizacyjne, wodociągowe i t. p.;
- 4) wydawanie obowiązujących postanowień, przepisów i zarządzeń sanitarnych, w celu utrzymania w obrębie okręgu ochrony sanitarnej należytej czystości, porządku i utrzymania warunków zdrowotnych na koniecznym poziomie, specjalnie zaś w kierunku zabezpieczenia przed chorobami zakaźnymi;
- 5) opracowywanie projektów, mających na celu podniesienie uzdrowiska pod względem sanitarnym, rozbudowy, oraz udostępnienia ich najuboższym warstwom ludności;
- 6) zatwierdzanie rocznego budżetu dochodów i wydatków komisji, rocznych sprawozdań,

- oraz przedkładanie ich Ministerstwu Zdrowia Publicznego w styczniu każdego roku;
- 7) wydawanie opinii, od których uzależnione jest udzielanie zezwoleń przez właściwe władze państwowe na prowadzenie robót budowlanych, otwieranie przedsiębiorstw, zakładów i t. p.;
- 8) regulowanie spraw mieszkaniowych dla osób przybywających na kurację, oraz warunków życia tychże w uzdrowisku przez ukroćcie nadużyć, wreszcie ustanawianie cenników w odnośnych dziedzinach;
- 9) sporządzanie planu rozbudowy i wydawanie przepisów budowlanych w myśl art. 10 i 20;
- 10) wykonywanie wszelkich zarządzeń władz administracyjnych i sanitarnych za pośrednictwem bądź wydziału wykonawczego, bądź też specjalnych delegatów-członków komisji, oraz wydawanie opinii na żądanie władz.

Art. 35. Do zakresu działania wydziału wykonawczego należy:

- 1) wykonywanie wszelkich prawomocnych uchwał komisji;
- 2) pobieranie taks i opłat, z których powstaje fundusz kuracyjny;
- 3) decydowanie w sprawach uwalniania pojedynczych osób w wypadkach, zasługujących na uwzględnienie od obowiązku uiszczenia taks i opłat;
- 4) zarządzanie zakładami szpitalnymi, sanitarnymi i badawczymi oraz instytucjami humanitarnymi, utworzonymi przez komisję, lub oddanymi komisji w zawiadywanie, oraz współdziałanie z władzami państwowymi w nadzorze nad takimiż instytucjami, działającymi z inicjatywy prywatnej;
- 5) nadzór nad wykonywaniem przepisów i postanowień, ogłoszonych przez komisję, a posiadających moc obowiązującą;
- 6) wyznaczanie kar pieniężnych za przekroczenia przepisów i postanowień obowiązujących, ogłoszonych przez komisję, do wysokości 10 tys. marek;
- 7) prowadzenie dokładnego inwentarza całego majątku zarówno tego, który jest własnością funduszu kuracyjnego, jako też i tego, który bądź to przez Skarb Państwa, bądź przez właściciela uzdrowiska, lub zakładu, bądź przez gminę, bądź przez kogokolwiek innego zostanie oddany w zarząd komisji dla użytku gości;
- 8) opracowywanie projektów rocznego preliminarza budżetowego komisji w celu przedstawienia go do jej zatwierdzenia oraz sprawozdań rocznych;
- 9) prowadzenie listy gości kuracyjnych, statystyki osób, przebywających podczas sezonów w uzdrowisku, oraz księgi życzeń i zażeń;
- 10) współdziałanie z władzami państwowymi i samorządowymi;
- 11) prowadzenie przedsięwzięć, mających na celu kulturalne rozrywki gości kuracyjnych oraz wydawanie na nie zezwoleń przedsiębiorcom prywatnym dla przedstawienia władzom policyjnym do ostatecznej decyzji, oraz reklamowanie uzdrowiska.

Wydział wykonawczy przy wykonywaniu swych czynności ma prawo korzystania z pomocy organów administracyjnych państwowych i komunalnych, które niezwłocznie pomocy tej obowiązane są udzielić; specjalnie dotyczy to przymusowego ściągania taks, opłat i kar.

Art. 36. Przeciw zarządzeniom komisji uzdrowskiej na zasadzie uchwał, które zgodnie z art. 31 niniejszej ustawy uzyskały moc obowiązującą, stronie służy prawo odwołania do władzy administracyjnej drugiej instancji w ciągu miesiąca; przeciw orzeczeniom władz administracyjnych drugiej instancji tak komisja, jak i strony, mają prawo odwołać się do Ministra Zdrowia Publicznego, którego orzeczenie jest ostateczne; odwołanie nie wstrzymuje wykonania zarządzenia. W wypadkach większej wagi, gdy przywrócenie do pierwotnego stanu byłoby niemożliwe lub strona interesowana mogłaby ucieść niepowetowaną szkodę, może władza administracyjna drugiej instancji zarządzić wstrzymanie wykonania uchwały komisji uzdrowskiej aż do wydania prawomocnego rozstrzygnięcia.

W uzdrowskich państwowych odwołanie od zarządzeń komisji uzdrowskiej winno być kierowane do Ministra Zdrowia Publicznego bezpośrednio.

W sprawach zdrowotnych miejscowy lekarz powiatowy ma prawo w ciągu dni siedmiu od daty zawiadomienia zaskarżyć uchwały komisji do władzy administracyjnej drugiej instancji; skarga taka powstrzymuje wykonanie uchwały.

Art. 37. Jeżeli komisja uzdrowska nie wypełnia dokładnie swych zadań, lub przekracza zakres swej kompetencji, Minister Zdrowia Publicznego na wniosek właściwego wojewódzkiego urzędu ma prawo rozwiązać komisję, zarządzając utworzenie nowej tak dalece w terminie 6 miesięcy.

Na czas od daty rozwiązania komisji aż do konstytuowania nowej Minister Zdrowia Publicznego mianuje komisarza rządowego, któremu przysługują wszelkie kompetencje wydziału wykonawczego, przewidziane w art. 35 niniejszej ustawy.

Art. 38. Preliminarz dochodów i wydatków na następny rok kalendarzowy komisja uchwalić winna najdalej w październiku każdego roku, przedstawiać go władzy administracyjnej drugiej instancji do zatwierdzenia; o ile w ciągu dni 30 złożony preliminarz nie został zakwestjonowany, uznany on będzie za zatwierdzony.

Ministerstwu Zdrowia Publicznego służy prawo wzywania do budżetu komisji określonych sum z funduszu kuracyjnego na niezbędne inwestycje zaradne, przy równoczesnem uprawnieniu komisji do podwyższenia odpowiednich pozycji dochodowych.

Roczne sprawozdania rachunkowe oraz z czynności składa komisja władzy administracyjnej drugiej instancji najpóźniej z końcem stycznia roku następnego, a w ciągu sezonu następnego roku podaje te sprawozdania do publicznej wiadomości.

Art. 39. Komisja uzdrowska mianuje i wywołuje wszelkich swoich funkcjonariuszów, ustala dla nich przepisy i zawiera umowy służbowe, w szczególności mianuje lekarza miejscowego (zdrowskiego, ką-

pielowego, klimatycznego) na zasadzie umowy pisemnej, określającej wzajemnie prawa i obowiązki.

Lekarz miejscowy w okresie funkcjonowania uzdrowska w sezonie kuracyjnym jest zastępcą właściwego lekarza powiatowego i winien podporządkować się wszystkim jego rozporządzeniom; pełniąc swe obowiązki, korzysta z praw zastępcy lekarza powiatowego.

Szczegółowe obowiązki lekarza miejscowego w uzdrowskach i jego kwalifikacje określi osobną instrukcja Ministra Zdrowia Publicznego.

O przyjęciu lekarza miejscowego w uzdrowsko winno być zawiadomione Ministerstwo Zdrowia Publicznego najdalej w ciągu miesiąca; miejscowego lekarza w uzdrowsku zatwierdza na stanowisku Minister Zdrowia Publicznego; jeżeli lekarz nie posiada odpowiednich kwalifikacji, lub też nie odpowiada obowiązkom przyjętym na siebie, Ministerstwo Zdrowia Publicznego ma prawo żądać od komisji przyjęcia innego lekarza; zwolnienie miejscowego lekarza przez komisję uzdrowską, o ile tenże sam tego nie zażądał, nastąpić może jedynie za zgodą Ministra Zdrowia Publicznego.

W uzdrowskach rządowych lekarza miejscowego mianuje Minister Zdrowia Publicznego.

Art. 40. W każdym uzdrowsku, któremu przyznano charakter użyteczności publicznej, tworzy się fundusz kuracyjny.

Fundusz ten powstaje:

- a) z taks kuracyjnych i innych opłat, ustalonych przez komisję uzdrowską;
- b) z opłat, pobieranych od wszelkiego rodzaju przedsiębiorstw handlowych i przemysłowych, działających na terenie uzdrowska w czasie sezonu;
- c) z opłat od widowisk, zabaw, koncertów i t. p. przedsiębiorstw;
- d) z opłat od osób, wynajmujących mieszkania przyjezdnym;
- e) z opłat za używanie urządzeń, utrzymywanych z funduszu kuracyjnego;
- f) z grzywien, wymierzanych w myśl postanowień niniejszej ustawy;
- g) z dobrowolnych ofiar i zapisów;
- h) z zasiłków ze Skarbu Państwa, lub od ciał samorządowych;
- i) z dochodów od majątków i kapitałów, należących do funduszu kuracyjnego.

Fundusz kuracyjny jest osobą prawną i posiada wszelkie uprawnienia, przysługujące osobom prawnym w myśl ogólnych przepisów.

Gminy, których stali mieszkańcy korzystają z urządzeń uzdrowska, założonych, lub utrzymywanych przez komisję, mogą być pociągnięte do uiszczania za to opłat do funduszu kuracyjnego i odwrotnie do opłat na rzecz gminy mogą być pociągnięte komisje uzdrowskie w uzdrowskach, gdzie goście korzystają z urządzeń, założonych i prowadzonych na rachunek gminy. Wysokość tych opłat ustali komisja specjalna, złożona z 2 delegatów komisji uzdrowskiej i 2 delegatów gminy pod przewodnictwem starosty; przeciw orzeczeniu komisji specjalnej stronie służy prawo zgłoszenia odwołania w ciągu

30 dni do władz administracyjnych drugiej instancji; orzeczenie tych władz jest ostateczne.

Za korzystanie z urządzeń, należących do osób prywatnych, lub stowarzyszeń, na terenie uzdrowiska mogą być pobierane przez właścicieli specjalne opłaty, zatwierdzone przez komisję; komisja ma prawo pobierać od powyższych opłat do-datek na fundusz kuracyjny.

Art. 41. Od opłat taksy kuracyjnej, za muzykę i t. p. wolni są:

- 1) lekarze, ich żony i będące na utrzymaniu ich dzieci,
- 2) urzędnicy, którzy przebywają w uzdrowisku w sprawach służbowych,
- 3) osoby, które uzyskały zwolnienie na mocy uchwały wydziału wykonawczego.

Art. 42. Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Ministrowi Zdrowia Publicznego, w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami.

Art. 43. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia; wszystkie przepisy sprzeczne z postanowieniami niniejszej ustawy z dniem tym tracą moc obowiązującą.

Marszałek:
Trąpczyński

Prezydent Ministrów:
Antoni Ponikowski

Minister Zdrowia Publicznego:
Chodźko
